

Samenvatting Inspectie Fietspaaltjes Ede

Fietzersbond Ede, Ello Weits, versie 3,
15 november 2022

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Uit een rapport van Thomas Koomen (zie verwijzing onder) ontleen wij de volgende aanleiding (§1.2). Volgens onderzoek van VeiligheidNL (kenniscentrum voor letselpreventie) waren er in 2019 naar schatting 80.000 fietsers opgenomen op de SEH. Een gedeelte van deze ongevallen (3%) is toe te wijzen aan fietspaaltjes. Dit houdt in dat er waarschijnlijk 2400 gewonden vielen in 2019 als gevolg van fietspaaltjes.

Er zijn in Ede gelukkig de laatste jaren veel overbodige fietspaaltjes verdwenen, maar er valt nog veel te doen; onder meer gaat het om de correcte uitvoering en om paaltjes in tijdelijke situaties.

Een team van 15 inspecteurs is op pad geweest in september en oktober 2022. Het resultaat is ruim 150 schouwformulieren, die in deze notitie worden samengevat. Hierbij (nogmaals) hartelijk dank aan de inspecteurs.

1.2 Schouwformulier

Voor het noteren van de resultaten van de inspectie (of schouw) is een schouwformulier opgesteld. (Voor het formaat van het schouwformulier wordt hier verwezen naar de ingevulde schouwformulieren. Het formaat van het schouwformulier is gebaseerd op diverse CROW-documenten: CROW-Fietsberaad, 2014a, CROW-Fietsberaad, 2014b en CROW, 2016.)

De resultaten van de schouw (en de schouwformulieren) zijn samengevat in een 'schouwoverzicht' (in Excel-formaat). Dit formaat is ontwikkeld door Eline de Geus (zie verwijzing onder) en de landelijk Fietzersbond (<https://paaltjes.fietzersbond.nl/index.php/actie/>).

Het overzicht in Excel-formaat is een bijlage bij deze notitie. Deze notitie vat een en ander in tekst samen en formuleert enkele conclusies en aanbevelingen.

1.3 Leeswijzer

- Hoofdstuk 2 biedt een samenvatting van de schouwformulieren.
- Hoofdstuk 3 laat enkele typerende voorbeelden zien, in beeld met toelichting.
- In hoofdstuk 4 volgen conclusies en aanbevelingen.
- De bijlage met het overzicht in Excel-formaat staat op de website van de Fietzersbond Ede ()
NB Bij het samenstellen van het overzicht zijn af en toe aanpassingen op de observaties doorgevoerd, die leiden tot kleine verschillen tussen de schouwformulieren en het overzicht.

De separate schouwformulieren staan op de OneDrive van de Fietzersbond Ede. De link naar deze formulieren is: https://fbond-my.sharepoint.com/:f/g/personal/ede_fietzersbond_nl/EgkAegd7SOBGvc-wryX1JNoB7ZDFPBVVt0QPZuD6M4IOHg.

De benamingen van de schouwformulieren zijn in het Excel-overzicht gebruikt als label. Als bijvoorbeeld in het overzicht in kolom A de label 'Lunteren' staat en in kolom B de aanduiding 'Julianaplein richting Mientjespaadje' correspondeert dit met het schouwformulier "Lunteren, Julianaplein richting Mientjespaadje". De individuele schouwformulieren zijn via bovenstaande link als los bestand terug te vinden (met dezelfde naam) of als hoofdstuk in een verzameldocument voor een dorp of wijk. In deze samenvatting wordt een individueel paaltje steeds aangeduid met een benaming tussen dubbele aanhalingstekens.

1.4 Verwijzingen

- Dossier Fietspaal, Eline de Geus, 2021, <https://vrijwilligers.fietzersbond.nl/2022/01/06/dossier-fietspaal-een-onderzoeksstage/>
- Keuzeschema sanering palen op fietspaden, versie 3.1, CROW-Fietsberaad, 2014a, <https://www.fietsberaad.nl/getmedia/7a7d00ce-e335-4b9b-a61b-dac55080eb1b/FietsberaadnotitieKeuzeschema-palen-op-fietspaden-versie3-1.pdf.aspx?ext=.pdf>
- Evaluatie aanbevelingen palen op fietspaden - CROW-Fietsberaadpublicatie 27, CROW-Fietsberaad, 2014b, <https://fietsberaad.nl/getmedia/9ebd2336-34e9-49d7-9c44-4c686693642e/Fietsberaadpublicatie-27-Evaluatie-aanbevelingen-palen-opfietspaden.pdf.aspx?ext=.pdf>
- Ontwerpwijzer Fietsverkeer, V7 Afsluitpaaltje (p. 226), CROW, 2016
- Paal en perk aan de paal, Thomas Koomen, 2022, <https://files.fietzersbond.nl/wp-content/uploads/sites/66/2022/04/20172154/Rapport-paal-en-perk-aan-de-paal.pdf>

2 Overzicht

2.1 Volledigheid en juistheid

Er was geen volledig overzicht van fietspaaltjes voor de inspectie beschikbaar. Hierbij speelt ook een rol dat de definitie van fietspaaltje niet geheel duidelijk is. Gaat het alleen om de bekende rood-witte paaltjes? Of tellen alle paaltjes (en andere obstakels) mee die een weg of straat of fietspad afsluiten voor gemotoriseerd verkeer? Of tellen ook paaltjes (en andere obstakels) mee die de gemotoriseerd verkeer niet tegenhouden, maar wel hun snelheid beogen te reduceren?

Welke fietspaaltjes in het voorliggende overzicht zijn opgenomen, hangt dus enerzijds af van de wegbekendheid van de inspecteur en anderzijds van de opvatting van de inspecteur over wat een fietspaaltje is. Een voorbeeld is Lunteren; Lunteren is sterk vertegenwoordigd in het overzicht. Licht dat aan de vele palen in Lunteren of aan de scherpe ogen van de inspecteur ter plekke?

Al met al zijn wij van mening dat wij de meeste fietspaaltjes in de gemeente Ede hebben gespot. In een enkel geval is wellicht een fietspaaltje opgenomen dat na de inspectie verdwenen is.

Een speciale categorie vormen de locaties waar er in de grond een mogelijkheid zit om een paaltje te bevestigen. Een voorbeeld is "Lunteren, Julianaplein richting Mientjespaadje". In deze gevallen moeten we een keuze maken: is het paaltje (na een eerdere evaluatie) definitief verdwenen of kan

het paaltje tijdelijk worden teruggeplaatst (bijv. bij evenementen)? Hierbij is per geval een inschatting gemaakt. Pollers zijn altijd meegenomen.

Ten aanzien van de juistheid van de beoordeling kan geen garantie worden gegeven. Echter er kan worden gesteld dat de inventarisatie van de kenmerken tamelijk eenduidig is en weinig afhankelijk van het oordeelsvermogen van de inspecteurs. Bovendien is er bij het verzamelen van alle schouwformulieren en het samenvatten ervan in het schouwoverzicht een harmonisatieslag uitgevoerd. De lastigste vraag is die naar de noodzaak. Zie volgende paragraaf.

2.2 Noodzaak

De noodzaak van een fietspaaltje (of een wegafsluiting of wegversmalling) is voor niet-professionals lastig te beoordelen. De beoordeling vergt verkeerskundige kennis of een gedegen instructie.

Vaak (wellicht te vaak) is het oordeel van de inspecteurs: ja, het paaltje is nodig. 'Bij twijfel laten staan', zo lijkt het devies. Een kansbenadering (of risicobenadering) zou hier nuance kunnen aanbrengen. In een kansbenadering wordt bekeken wat de kans is dat sluipverkeer optreedt. Voorbeeld: "Lunteren, Parallelroute Westzoom paaltje 2, waar pad op Hoefje uitkomt" is gewaardeerd op noodzakelijk, maar ook zou kunnen worden gesteld dat sluipverkeer onwaarschijnlijk is.

Het hanteren van een kansbenadering (of risicobenadering) valt buiten het bereik van de Fietzersbond Ede.

Soms blijkt dat door ontbreken van objecten aan de rand van de straat of in de berm de functie van stoppen sluipverkeer teniet wordt gedaan. Twee voorbeelden vinden we op de Griftweg. In deze gevallen kan de vraag naar noodzaak zowel tot 'ja' leiden (noodzaak om sluipverkeer tegen te gaan) als tot 'nee' (het paaltje heeft op z'n eentje geen effect).

Het getalsmatige resultaat is:

- noodzakelijk: 47
- niet noodzakelijk: 70
- onduidelijk: 36.

2.3 Samenvatting hoofdkenmerken in cijfers

De volgende tabel geeft een samenvatting van hoofdkenmerken in cijfers.

Kenmerk Oordeel	Inleidende wegmarkering	Dwarspositie van paaltje (doorgangsbreedte)	Plaats van paaltje t.o.v. kruisingsvlak	Uitvoering paaltje (kleur en uitsteeksels)
Goed (richtlijn)	10	62	72	82
Redelijk	1	39	7	22
Matig	27	23	22	19
Onvoldoende	113	18	36	26
N.v.t.	2	11	16	4
Totaal	153	153	153	153

De invulling (betekenis) van de oordelen 'Goed (volgens richtlijn)', 'Redelijk', 'Matig' en 'Onvoldoende' zijn weergegeven in het Exceloverzicht in de Bijlage.

2.4 Markering

De markering ontbreekt in de meeste gevallen Een ribbelmarkering wordt zelden aangetroffen.

2.5 Dwarspositie van paaltje

De formulieren vertonen t.a.v. de dwarspositie een wisselend beeld. Vaak is de breedte van de doorgang (min of meer) OK, soms is de doorgang (veel) te smal. Soms ontbreekt de afsluiting in de berm of aan de rand van de weg.

De berm wordt op verschillende manieren afgesloten:

- Struiken en bomen
- Muur
- Extra paaltjes (bijna altijd met een alternatieve vormgeving)
- Keien, palen voor verkeersborden.

In alle gevallen zijn de afsluitende objecten in de berm of op de rand niet gemarkeerd. Als wordt aangegeven in de schouwformulieren dat de markering goed is, slaat dat vrijwel altijd op het middenpaaltje en niet op de afsluiting in de berm of op de rand. Een afsluiting op de rand dient ook gemarkeerd te worden.

2.6 Plaats van paaltje

Soms is de plaats van het paaltje t.o.v. het kruisingsvlak in orde, soms ook niet. Veel paaltjes staan pal op de grens van een fietspad en de aangrenzende weg, waardoor er geen ruimte is voor markering.

Voorbeelden van het laatste fenomeen zijn:

- “Bennekom, Tiendweg / Heelsumseweg”
- “Ede-Zuid, Enka-terrein, Houtstraat – Akulaan”

2.7 Uitvoering paaltje

Het beeld is wisselend. Doorgaans zijn de paaltjes die midden op de weg/fietspad staan goed/redelijk; de fietspaaltjes aan de kant hebben vrijwel altijd een ‘vrije’ vormgeving. Zie bijv. “Lunteren, Ingang Mientjes Paadje vanaf Dorpsstraat”.

Bij een paaltje van afwijkende kleur en materiaal is het oordeel soms ‘matig’ (omdat de vorm wel goed en er geen uitstekende delen zijn). Andere inspecteurs oordelen: ‘onvoldoende’ omdat de zichtbaarheid zeer te wensen overlaat.

2.8 Onderhoud en verlichting

Er is soms sprake van achterstallig onderhoud; we hebben scheve paaltjes gezien en vervaagde kleuren van paaltje en/of markering. Doorgaans is het oordeel over het onderhoud positief.

Wat verlichting betreft: doorgaans voldoende in de bebouwde kom; daarbuiten niet (voorbeeld: “Lunteren, Vernauwing in Heuvelseweg tussen Hulweg en Westzoom”).

2.9 Snelheidsremming

Het toepassen van fietspaaltjes als snelheidsremming (al dan niet in combinatie met een wegversmalling) is altijd een slecht idee. Op het doorgaande spoor van de fietser wordt een obstakel geplaatst. Als er ook sprake is van een wegversmalling wordt het doorgaande spoor van de fietser versperd en wordt de fietser gedwongen uit te wijken naar het rijspoor van de auto.

Voorbeelden zijn:

- “Otterlo, 's Heeren Loo bij Roekel, snelheidsremmers’:
- “Harskamp, Julianastraat”
- “Otterlo, Mosselsepad”
- “Ede, Lucas de Kockstraat ten hoogte van ongeveer 24”.

3 Bijzondere gevallen

Ter illustratie en ter verwondering lichten we hier graag een paar bijzondere gevallen eruit.

3.1 “Ede-Zuid, Enka-terrein, Houtstraat – Akulaan”



Het fietspaaltje staat in een nare bocht en komt voor fietsers uit beide richtingen onverwacht. Het paaltje staat voor beide richtingen te dicht bij het kruisingsvlak. Fietsers gaan er dan ook meestal aan de verkeerde kant langs als er geen tegenliggers zijn.

3.2 “Lunteren, Ingang Wilbrinkstraat vanaf Dorpsstraat”



Dit paaltje staat midden op het fietspad (dat ook voetpad is). Bovendien houdt het paaltje geen enkel motorvoertuig tegen. Met andere woorden: het paaltje is overbodig. Tenslotte: er is geen markering en de kleurstelling is afwijkend.

3.3 “Ede, Reehorst, ingang Bennekomse weg”



Hier staan twee, qua kleurstelling, echte fietspaaltjes, maar zonder functie. De enige ‘functie’ is dat de paaltjes de ingang voor rolstoelen en scootmobielen blokkeren.

3.4 “Harskamp, Julianastraat”



De wegversmalling (met paaltjes) blokkeert het doorgaande spoor voor fietsers en dwingt hen naar het midden van de rijbaan.

3.5 “Ede-Zuid, doorsteek tussen Dick Ketstraat nummers 73 en 75 door”



Het fietspaaltje heeft een afwijkende kleur en staat pal aan het kruisingsvlak. Verder is het onduidelijk of dit een fietspad of een voetpad is. En zoals gebruikelijk, ontbreekt de markering.

3.6 “Otterlo Dorp: betonnen obstakel op hoek Weversteeg en Zandingsweg”



Het ‘paaltje’ is een betonnen blok midden op de zandweg. Hoogte = 25 cm en breedte = 75 cm. Vooral in het donker is dit een gevaarlijk obstakel.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

- De kwaliteit van de inventarisatie is goed, voor een team van vrijwilligers en amateurs.
- Een verdienste is op zich een overzicht van waar paaltje staan.
- De noodzaak is lastig te beoordelen voor de vrijwilligers van de Fietzersbond Ede. Toch is duidelijk dat die noodzaak in veel gevallen onduidelijk is of afwezig is.
- Fietspaaltjes en wegversmallingen die fietsstroken elimineren mogen nooit gebruikt worden om de snelheid van auto's te remmen.
- Een deugdelijke markering ontbreekt in de meeste gevallen.
- De positie van de paaltjes is vaak te dicht bij het kruisingsvlak, hetgeen onder meer leidt tot geen ruimte voor een markering.
- De dwarspositie van paaltjes (m.n. breedte doorgang), onderhoud en verlichting zijn over het algemeen geen knelpunten.

4.2 Aanbevelingen

- De noodzaak van fietspaaltjes moet opnieuw worden beoordeeld door de gemeente.
- Er is een inhaalslag nodig voor de markering.
- Alternatieven voor snelheidsremming zijn (betere) verkeersdrempels en cameratoezicht.

5 Bijlage: overzicht in Excel-formaat



Samenvatting
Inspectie Fietspaaltj

Dit document is om technische redenen beschikbaar via

[https://ede.fietsersbond.nl/knelpunten-en-verbeterpunten/nauwkeurig-onderzoek-naar-veiligheid-fietspaaltjes-in-gemeente-edel/](https://ede.fietsersbond.nl/knelpunten-en-verbeterpunten/nauwkeurig-onderzoek-naar-veiligheid-fietspaaltjes-in-gemeente-edel)